

Vest-Agder-museet
Odderøyveien 21
4610 Kristiansand

Agder fylkeskommune
Kristiansand kommune

Kristiansand, 1. juni 2026

Søknad om driftstilskudd for Vest-Agder-museet 2027

Søknad driftsstøtte nytt museumsbygg

VIGA kulturhistorisk museum skal være et nyskapende, helårsåpent, kulturhistorisk museum i Kristiansand. For første gang skal Kristiansand få et museum som kan formidle byens og regionens historie med utgangspunkt i opplevde historier, autentiske gjenstander og digital teknologi. VIGA har ambisjon om å bli Norges mest tilgjengelige museum.

VIGA er langt mer enn et museumsbygg. Det er like mye et stort offentlig tilgjengelig uteområde og en møteplass for mennesker med interesse for kultur og historie. Museet vil bidra til å åpne opp og tilgjengeliggjøre den nordre delen av Odderøya for besøkende, byens og regionens befolkning. Museet vil også være det siste bladet i det kulturelle firkløveret på Odderøya, sammen med Kilden, Kunstsilo og Knuden. Til sammen skaper disse et variert og unikt kluster av kulturinstitusjoner en finner få andre steder i Europa.

Det nye museet vil rette seg inn mot både et allment kulturhistorisk interessert publikum, men særlig ha fokus på tilbud rettet mot barn og unge. Dette gjelder både i samarbeid med skolene og barn/unge som kommer på egenhånd. Prosjektet «Mitt museum» (finansiert av Cultiva) skal legge grunnlag for dette.

Bakgrunn

Kristiansand er den eneste større byen i Norge som ikke har hatt et kulturhistorisk museum i form av bygg/fasiliteter for utstillinger og tilhørende formidling. Dette har gjort at f.eks. viktige nasjonale vandreutstillinger ikke har kunnet bli vist i Kristiansand.

Planene om nytt museumsbygg har ligget der lenge. I siste runde ble grunnlaget lagt med vedtak av reguleringsplan for nordre del av Odderøya i 2008. I de kommende årene ble museumsplanene behandlet politisk i flere runder, bl.a. i 2011 da kommunen vedtok å sette ned ei arbeidsgruppe, «Prosjekt Odderøya utvikling», ledet av Kristiansand kommune og med representanter fra

kommunen, Vest-Agder fylkeskommune og museet (Bystyresak 102/11 og Fylkestingssak 31/11). I 2014 vedtok Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune en felles strategi «Prinsipper for museumsutviklingen i Kristiansand» (Bystyresak 54/14 og Fylkestingssak 19/14), hvor planene om flytting av friluftsmuseet fra Kongsgård/Vige til Odderøya ble skrinlagt, men hvor det samtidig ble besluttet å realisere et nytt museumsbygg.

Med bakgrunn i det politiske vedtaket det satt i gang et arbeid med å planlegge for, og senere realisere, nytt kulturhistorisk museum på Odderøya. En arkitektkonkurranse ble avholdt i 2016, hvor juryen besto av to personer fra Kristiansand kommune, to fra fylkeskommunen, to fra museet og to fra Norske arkitekters landsforbund. Juryen var ledet av daværende fylkesordfører.

Etter et forprosjekt i 2016/2017 startet arbeidet med finansiering av bygget. I museets søknader til kommune, fylkeskommune og stat er det pekt på at en må komme tilbake til søknad om driftsmidler. Staten ved Kultur- og likestillingsdepartementet har praksis om at en ikke tar stilling til driftsmidler før bygget overtas/åpnes. VAM overtar nytt museumsbygg, VIGA kulturhistorisk museum, i 2027. Bygget åpnes mai/juni 2028.

For å holde både investerings- og driftskostnader nede, har en i tråd med politisk vedtak hatt fokus på gjenbruk av eksisterende bygningsmasse på Odderøya. Videre bruk av både Vestre-Lasarett og garasjen på Flaten ligger derfor inne som forutsetning for kommende museumsbygg og for denne søknaden (Behandlet i bl.a. Bystyresak 44/13 «Odderøya – utviklingsstrategi»).

Et museum for fremtiden

VIGA kulturhistorisk museum skal hvile på fem søyler:

1. Bygget skal være et møtepunkt. Det gjelder både for et kulturhistorisk interessert publikum, for barn/unge som ønsker et sted å møtes gjennom maritime og historiske aktiviteter – men også et møtepunkt mellom historien og dagens mennesker. Gjennom utstillinger, foredrag og samtaler skal dagens samfunn og samfunnsdiskusjoner settes inn i en historisk sammenheng.
2. Museet, dvs. både bygget og uteområdet, skal formidle regionens viktige maritime historie. Denne starter med de første menneskene som kom til landsdelen, går via klinkbåttradisjonen, kaperfarten og den ekstensive plastbåtindustrien – og peker fremover mot offshore vindkraft.
3. VIGA skal være Kristiansands bymuseum, hvor utstillingene skal formidle byens betydning for regionen og regionens påvirkning på byen. Hvordan Kristiansand har utviklet seg – og hvilke menneskehistorier som kan visualisere denne utviklingen.
4. Vest-Agder-museet forvalter rundt 65 000 gjenstander og gjennom årene er det tatt opp store mengder film og lydopptak som kan brukes i kommende temporære utstillinger. I tillegg produseres mange relevante og spennende utstillinger andre steder som burde blitt vist i Kristiansand og Agder. I det nye bygget er det derfor satt av ulike typer arealer til skiftende utstillinger. Noen av arealene er spisset inn mot tradisjonelle utstillinger av gjenstander og gjenskaping av tablåer skjermet for dagslys, mens andre er digitale

laboratorier for å utforske koblingene mellom historie og KI – og atter andre er åpne lyse lokaler for utstillinger som legger grunnlag for debatt og meningsutveksling.

5. Deltakelse og aktivitet er en rød tråd i museets utstillinger, men å tilrettelegge for de minste (0 – 7 år) i de ordinære utstillingene er krevende. I stedet er det satt av et eget areal, «Brygga og kulpen», hvor de kan leke seg inn i historien. Målet er å skape et eierskap til historie og museum helt fra de er små. Det skal være like naturlig å ta en tur på VIGA som å gå i parken eller på stranda.

Vurdering av nivå på driftskostnader

VIGA kulturhistorisk museum vil være et *nytt museum* i Kristiansand. Dette gjenspeiles også i kostnadsbildet. I kommunens og fylkeskommunens vedtak fra 2014 ble det tydeliggjort at museets øvrige avdelinger i Kristiansand: Gimle Gård, DS Hestmanden, Kristiansand kanonmuseum og friluftsmuseet på Vige skulle videreutvikles der de lå:

Videreutviklingen av Vest-Agder-museets avdeling i Kristiansand skal være basert på formidling og forvaltning av noen av byens viktigste kulturhistoriske anlegg: Kristiansand museum (Friluftsmuseet på Kongsgård), Gimle gård, Odderøya, Bredalsholmen med DS Hestmanden og Møvig fort.

Kongsgård opprettholdes og videreutvikles som klassisk friluftsmuseum og etablert besøksmål. Bygningene på friluftsmuseet flyttes ikke til Odderøya.

Museet påpekte den gang i sin høringsuttale til saken at dette innebar en dyrere driftsmessig løsning. Dette ble også diskutert med administrasjonen i kommune og fylkeskommune, og i de politiske gruppemøtene. Konklusjonen ble at en var innforstått med dette og at en måtte komme tilbake til det økonomiske på et senere tidspunkt.

Siden VIGA blir et nytt museum, innebærer dette at funksjoner som driftspersonell, formidlere osv. må etableres som nye ressurser. Dette i motsetning til om bygget skulle erstattet et eksisterende museumsbygg som rives, eller hvis det var et museum som skulle flyttes/skifte lokalitet. I tillegg ligger det inne en vesentlig forventning fra både publikum og eiere til økt aktivitet og hyppigere utskifting av innhold. På den andre siden har VAM helt fra starten vært opptatt av å sikre en mest mulig effektiv og rasjonell drift, her under å se bemanningen i Kristiansand/Agder samlet, se på stordriftsfordeler og hente ut potensiale i egeninntjening.

Det er flere forhold som vil bidra til å redusere driftskostnadene knyttet til det nye bygget. Museets administrasjon og ledelse vil håndtere det nye museet som en avdeling på linje med museets eksisterende avdelinger. Museet omorganiserer også driften av de fem andre avdelingene i Kristiansand for å redusere driftskostnader gjennom mer bruk av ressurser på tvers. Dette gir både en mer rasjonell drift og en bedre spisset kompetanse. I tillegg vil allerede ansatte fagpersoner i stor grad stå for faglig innhold.

VIGA vil også inneholde lokaler for mottak, registrering, konservering og publikums bruk av gjenstander, foto og arkiv. Dette er stillinger og driftsoppgaver som eksisterer i dag og vil bli flyttet inn i det nye museet. Dette er synliggjort under posten «annen museumsdrift» under.

Kunstsilo har etter åpningen i 2024 vist hvilke potensiale som ligger i aktivitet og besøk på Odderøya. VAM mener VIGA har et tilsvarende stort potensial, men skal dette hentes ut er en avhengig av rett kompetanse og nok bemanning til å skape denne aktiviteten og engasjementet. Økt egeninntjening vil dekke en del, men som ved alle museer/kulturinstitusjoner er en avhengig av å komme over en «kritisk masse» i bemanning og drift/fornyning for å kunne hente ut denne egeninntjeningen. Vest-Agder-museet har gjennom sin drift av andre museer i fylket vist både vilje og kompetanse til arbeid med egeninntjening. I dag utgjør egeninntjening ca. 18% av museets omsetning.

Driftskostnadene knyttet til nytt museumsbygg og tilhørende uteområde er knyttet til:

- Løpende teknisk vedlikehold av bygg og uteområdet.
- Fremtidig større vedlikehold/utskiftinger med utgangspunkt i en levetid på bygget på 100 år.
- Museumsdriften, her under skolebesøk, utskifting av formidling og utstillinger osv.

I og med at VAM overtar bygget i 2027, vil museet få noen kostnader allerede da. Det gjelder f.eks. strøm, forsikring, drift av tekniske anlegg osv. I tillegg vil noen av de ansatte som skal drifte bygget, formidle utstillinger mm. måtte starte opp i 2027, slik at alt er klart til åpning og ordinær drift fra mai/juni 2028.

Nye ressurser vil være knyttet til formidling, særlig rettet mot barn og unge, drift av bygg og uteområde (vaktmestertjenester/drift/sikkerhet), salg og markedsføring, samt oppdatering og produksjon av utstillinger og formidling.

Museet legger også til grunn signalene fra Kristiansand kommune om en forventning til at museet overtar ansvar for f.eks. brøyting, feiing, lys osv. i hele Nodeviga når det nye bygget åpner. Dette er en oppgave kommunen har i dag, som museet vil overta og som også gir økte kostnader for museet.

Når det gjelder teknisk drift av bygg og uteområde, kan dette deles i to. Den første delen er knyttet til løpende drift av bygget/området med renhold ute og inne, ventilasjon, sikring, maling, brøyting osv. Den andre delen er knyttet til avsetninger til fremtidig større vedlikehold, jf. krav fra både stat og øvrige offentlige bidragsytere.

Økonomiske kostnader oppsummert

	2027	2028
Byggteknisk, løpende drift	3 254 000	9 526 000
Byggteknisk, fremtidig vedlikehold/utskiftinger		2 763 000
Publikumsrettet museumsdrift	5 235 000	15 949 000
Annen museumsdrift		7 132 000

Totalt	8 489 000	35 370 000
---------------	------------------	-------------------

Finansiering

Det er lagt til grunn en finansieringsmodell etter vanlig modell for museumsbygg, hvor Kultur- og likestillingsdepartementet bidrar med 60%, mens de resterende 40% fordeles mellom kommune og fylkeskommune. Fordelingsnøkkelen mellom kommune og fylkeskommune har variert mellom ulike prosjekter, men ved de siste hvor Vest-Agder-museet har vært involvert (nytt magasin og opprettelsen av Ballastbrygga industrihistoriske senter) har det vært en 50/50 deling. I denne søknaden har museet lagt samme modell til grunn.

Museet legger også til grunn egeninntjening i finansieringen. I beregningene er brukt samme fordeling mellom betalende og ikke-betalende (skoleklasser), grupper/cruise osv. som ved museets øvrige avdelinger. VIGA skal være helårsåpent og også ha andre muligheter for utleie/kommersiell virksomhet. Kafé/butikk er ikke lagt inn med omsetningstall, men med et beregnet overskudd som bidrar inn i den øvrige driften. Det er lagt til grunn 60 000 besøkende.

Dette gir følgende finansiering av driften av nytt museum i Nodeviga:

	2027	2028	% (2028)	% (2028 fordeling offentlig støtte)
Egeninntjening	0	4 000 000	11 %	
Statlig tilskudd (60%)	5 100 000	14 500 000	41 %	60%
Agder fylkeskommune	1 700 000	4 900 000	14 %	20%
Kristiansand kommune	1 700 000	4 900 000	14 %	20 %
Vest-Agder-museet, bruk av eksisterende ressurser		7 100 000	20 %	
Totale kostnader	8 500 000	35 400 000	100 %	100 %

Kristiansand kommune bidrar i dag i ulik grad til driften av VAMs øvrige museer i Kristiansand (Kristiansand kanonmuseum, Gimle Gård, Kristiansand museum (friluftsmuseet på Vige), DS Hestmanden og magasin), mens Kultur- og likestillingsdepartementet og Agder fylkeskommune bidrar til både disse og øvrige museumsavdelinger i fylket. Sammenholdt med eksisterende tilskudd vil nye tilskudd bli ca. som nedenfor (tallet blir ca. fordi eksisterende tilskudd justeres årlig å tråd

med kommunal deflator i statsbudsjettet, denne er det ikke tatt høyde for i tabellen nedenfor og vil komme i tillegg:

	2026	2027	2028
Agder fylkeskommune	15 890 000	17 590 000	20 790 000
Kristiansand kommune	8 356 000	10 056 000	13 256 000
Kultur- og likestillingsdepartementet	38 130 000	43 230 000	52 630 000

Når det gjelder det statlige tilskuddet har museet sammenlignet med andre museer av lignende størrelse/med lignende besøk. Musea i Sogn og fjordane har f.eks. 66 ansatte og et statlig tilskudd på 49 millioner, mens Vestfoldmuseene har noe flere ansatte, men 160 000 besøkende – og ca. 47,5 millioner i statlige tilskudd. Det statlige tilskuddsnivået vurderes ut fra dette som realistisk.

Oppsummering

VIGA kulturhistorisk museum vil være et lenge savnet løft for formidlingen av Kristiansands, og regionens historie. Museet vil bidra til å gi barn og unge en større forståelse for hvor de kommer fra, regionens identitet, men også en arena for å sette dagens samfunn inn i en historisk sammenheng og et trygt sted å diskutere ulike ytringer, demokratiutvikling og likeverd.

Museet vil også være et eksperimentelt verksted for utforskning av ny teknologi i historieformidling. Ikke minst med «History-lab» som vil være den første i landet.

Med bakgrunn i ovenstående søker Vest-Agder-museet om en økning i tilskudd for 2027 på kr 1 700 000, og en ytterligere økning til kr 4 900 000 til drift av nytt museum på Odderøya i 2028.

Hvis dere har noen spørsmål, eller ønsker ytterligere underlagsmateriale, håper vi dere tar kontakt. Vi håper dere ser muligheten til å bidra til å skape et nytt og viktig møtepunkt for kulturhistorisk formidling i Kristiansand og Agder.

Med beste hilsen

John Olsen
Direktør